

Anna Mezuliáníková: Hřebeny ve středověku: archeologicko-kulturně-historická studie

Posudek vedoucího diplomové práce

Diplomová práce A. Mezuliáníkové se zabývá středověkými hřebeny, tedy jedním z mála archeologicky doložitelných hygienických pomůcek. Práce je rozdělena do 13 základních kapitol, doplněných obrazovou přílohou. Práci je možno rozdělit na dvě hlavní části – první je založena (převážně) na reprodukci názorů dosavadní literatury, druhá pak předkládá analýzu dat založenou na přiloženém katalogu nálezů hřebenů, který autorka sestavila.

Po přehledu dosavadního bádání se autorka věnuje „výrobě“ hřebenů ve středověku, přičemž postupně prochází jednotlivé aspekty, jako je výrobní materiál, technologii výroby a výzdobu hřebenů. Pokud jde o užitý výrobní materiál, je třeba se ptát po způsobu odlišení kosti od parohu, které může být jen při makroskopickém hodnocení dosti problematické. Dá se předpokládat, že vycházela převážně z publikovaných informací. Naopak je třeba přivítat diskusi o míře původního zastoupení dřevěných exemplářů v živé kultuře, jejichž zachování v našem prostředí obvykle brání nepříznivé půdní podmínky. Komparativní pohled na polské a severské lokality s dobře dochovanými předměty s organických materiálů svědčí spíše pro jejich výjimečnost. Kapitola o technologii výroby vychází především z prací J. Kavána. Pokud jde o otázku specializace hřebenářství, autorka bez další diskuse přebírá názor J. Kavána a M. Lutovského o specializaci a sociální prestiži tohoto řemesla (str. 20). Tomu však nenasvědčuje ani absence zmínek o kost'ářství v raně středověkých písemných pramenech, ani spíše výjimečný výskyt tohoto řemesla v rámci vrcholně středověkých měst. V kapitole o archeologických dokladech kost'ářství bych uvítal alespoň stručný popis těch několika málo známých „dílen“ doplněný příslušnou obrazovou dokumentací a kvantifikací výrobního odpadu.

V oddíle věnovaném funkci hřebene věnuje autorka pozornost jednak praktickým a estetickým, jednak symbolickým aspektům vlasů a artefaktů spojených s péčí o ně. Tuto kapitolu, v níž autorka vychází z poměrně početné domácí i zahraniční literatury lze považovat za poměrně zdařilou. Poněkud nesystémové je ale přeskokování ze středověkých a novověkých dokladů na náhodně shromážděné exotické analogie.

Kap. 7, 8 a 9 již vychází z katalogu hřebenů shromážděných autorkou. Vzhledem k tomu, že katalog představuje hlavní informační východisko, předpokládám bych, že mu bude věnována větší pozornost. Především není jasné, proč nejsou lokality uspořádány abecedně, a v případě sídlištních nálezů je uvedena pouze lokalita, nikoliv však už číslo objektu, z něhož pochází. Tyto skutečnosti výrazně snižují využitelnost katalogu. Autorka současně píše, že

měla možnost v různých institucích pracovat s dosud nepublikovanými exempláři, jejich kresebná dokumentace, nebo alespoň fotografie s měřítkem však opět v práci chybí.

Samotná vyhodnocení nálezového fondu lze považovat za poměrně standardní a autorka se zpravidla nedostává do konfrontace s dosud vyslovenými názory na vývoj hřebenů (např. návaznost časně slovanského období na stěhování národů nebo funkce tzv. dlouhých hřebenů).

Přes uvedené výhrady se domnívám, že práce naplňuje základní požadavky kladené na diplomovou práci, přikláním se však k hodnocení „dobře“.

V Praze 4. 9. 2015

PhDr. Ivo Štefan, Ph.D.